

Landbrugsstyrelsen
Nyropsgade 30
1780 København V

Sendt til: euogprojekt@lbst.dk

KL's høringssvar til høring over udkast til bekendtgørelse om tilskud til vand- og klimaprojekter 2023 med tilhørende vejledning (jeres j.nr. 23-29230-000003)

KL takker for muligheden for at kommentere på høring over udkast til bekendtgørelse om tilskud til vand- og klimaprojekter 2023.

Det har ikke været muligt for KL at foretage en politisk behandling af høringssvaret inden for høringsfristen. Derfor tages der forbehold for den efterfølgende politiske behandling af høringssvaret.

Generelle bemærkninger

KL vil først og fremmest kvittere for, at bekendtgørelsesudkastet indeholder en række ændringer, som vil lette kommunernes arbejde med forundersøgelse og realisering af kvælstofvådområder og lavbundsprojekter. Mange af problemstillingerne er drøftet i taskforcen for udtagning af lavbundjord og de kollektive virkemidler, hvor KL og kommunale repræsentanter sidder med. Det er positivt, at konkrete indspil til taskforcen udmøntes i bekendtgørelsesudkastet.

KL hilser velkomment, at de maksimale timepriser ifm. tilskud til lønudgifter hæves og, at ledelse og projektledelse sidestilles. Det er centralt, at kommunernes reelle lønomkostninger som projektejer, med forundersøgelse og realisering af projekter, finansieres via tilskudsordningen. Helt konkret opfordrer KL til, at det tilføjes i bekendtgørelsens §18, at timepriserne revideres hvert år som følge af den generelle lønudvikling.

Det fremgår, at arealeffektivitetskravet til lavbundsprojekter på 10 t CO_{2e}/ha erstattes af krav om overlap på min. 60 pct. til kulstofrig jord svarende til kravet i Miljøstyrelsens klima-lavbundsordning. KL bakker op om, at arealeffektivitetskravet i de ordninger ensrettes.

Det er positivt, at det bliver muligt at søge tilskud til omlægning af dræn og vandløb i fredskov. Det er noget, som kommunerne har efterspurgt længe og, som er nødvendigt at kunne realisere visse projekter.

Det fremgår af bekendtgørelsesudkastet, at der fortsat er krav om at projektejer indsender to direkte sammenlignelige tilbud – både ifm. ansøgning om tilskud til forundersøgelse OG ifm. ansøgning om tilskud til etablering. Det betyder, at kommunerne skal gennemføre to udbudsrunder på det samme projekt. Dermed risikerer kommunen som projektejer, at ét

Dato: 25. august 2023

Sags ID: SAG-2023-03557
Dok. ID: 3359101

E-mail: GUNI@kl.dk
Direkte: 3370 3538

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 1 af 3

rådgivende firma skal udarbejde forundersøgelsen, og et andet rådgivende firma skal udarbejde detailprojekteringen. Dette kan selvsagt give udfordringer. Derudover oplever kommunerne kravet som tidskrævende og administrativt tungt. KL opfordrer derfor til, at kravet ændres, fx med indførelse af standardomkostninger for forundersøgelser og referenceomkostninger for etableringsprojekter. Der kan dog også være nogle udfordringer forbundet hermed, og der bør derfor være en forudgående dialog med kommunerne om konkrete løsningsforslag.

Bekendtgørelsesudkastet indeholder en tilføjelse om, at projektområdet kan anvendes til vedvarende energi i et omfang, der er foreneligt med projektets effekt. KL bakker op om, at der er indført denne fleksibilitet ift. at kombinere udtagning af landbrugsjord og opsætning af vedvarende energianlæg, da det kan styrke det økonomiske incitament for lodsejere til at indgå i udtagningsprojekter. Der kan naturligvis være andre hensyn, som ikke muliggør opsætning af VE-anlæg i visse projektområder efter konkret vurdering.

Det fremgår af vejledningen til bekendtgørelsen i afsnit 4.5.9, at det nu bliver muligt for projektejer at få dækket udgifter til det arbejde i projektområdet, der måtte være udført inden ansøgning om tilskud til projektet, eller arbejdet med at forberede ansøgningen. KL sætter pris på, at der er blevet lyttet til kommunernes opfordringer vedr. dette. Samtidig opfordrer KL til, at det i vejledningen præciseres, hvordan det opsøgende arbejde skal registreres og administreres i ordningen.

Det bemærkes, at muligheden for at få dækket udgifter til opsøgende arbejde "kun" gælder de projekter, som ender med at få et tilsagn om forundersøgelse i Landbrugsstyrelsens tilskudsordning for vand- og klimaprojekter. KL har supplerende noteret sig, at Anbefaling 5 i den netop offentliggjorte delrapport 1 fra ekspertgruppen for udtagning af lavbundslande bl.a. foreslår, at der oprettes en national pulje til at dække projektejerens omkostninger i forbindelse med projekter, der opgives.

Vejledningens afsnit 3.5.6 beskriver forholdet til klimakreditter. KL opfordrer til, at vejledningen suppleres med information om, hvilke afgrødekoder der skal anvendes for at sikre, at de udtagne arealer tæller med i det nationale regnskab.

KL hilser velkomment, at vejledningens formålsbeskrivelse er blevet mere nuanceret i forhold til synergieffekter, herunder klimatilpasning og naturforbedringer. Dette kan være med til at understøtte kommunernes dialog med lodsejerne og lokalsamfundene.

Vejledningens afsnit 3.5.5. omhandler lodsejers mulighed for grundbetaling til arealer i projektområdet. Ifølge undtagelsesbestemmelserne i artikel 4 (tidligere artikel 32) har lodsejere mulighed for at opretholde EU-støtte (grundbetaling) på vandlidende arealer, hvis der er et direktivimplementerende vand- og natur- eller skovprojekt på arealet, selvom det ikke er muligt at overholde støttebetingelserne, fx krav om slåning eller afgræsning. KL opfordrer til, at vejledningen tydeliggøres mht. hvilke projektyper, der defineres som direktivimplementerende, herunder også med kobling til bilag 1 i vandområdeplan 2021-2027 vedr. kvælstofvådområder.

Dato: 25. august 2023

Sags ID: SAG-2023-03557
Dok. ID: 3359101

E-mail: GUNI@kl.dk
Direkte: 3370 3538

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 2 af 3

Specifikke bemærkninger

Bemærkning til bekendtgørelsens § 21, stk. 4 og tilhørende vejledning:

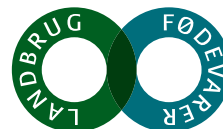
§ 21, stk. 4: *Landbrugsstyrelsen kan af egen drift forlænge projektperioden, hvis der fortsat gennemføres en jordfordeling eller hvis Miljøstyrelsen endnu ikke har vurderet en indsendt slutredegørelse.*

Betyder det at projektejer skal anmode Miljøstyrelsen om en udtalelse til slutredegørelsen og, at denne anmodning skal sendes til Miljøstyrelsen inden tilsagnsfristen udløber? I vejledningen fra 2022 er der et langt afsnit om, hvad denne slutredegørelse skulle indeholde. Dette er ikke med i vejledningen for 2023, som nu er i høring. I vejlednings afsnit 10.1.1 står der ikke noget om, at det er projektejer, som skal anmode Miljøstyrelsen om en udtalelse. Afsnittet bør præciseres nærmere.

I er meget velkomne til at vende tilbage til KL, hvis I ønsker uddybning, konkretisering eller dialog på baggrund af dette hørings svar.

Med venlig hilsen

Gunilla D. Ørbech
Konsulent

Landbrugsstyrelsen
j.nr. 23-29230-000003

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V

T +45 3339 4000
E info@lf.dk
W www.lf.dk

CVR DK 25 52 95 29

Høringssvar vedr. bekendtgørelse og vejledning om tilskud til Vand- og klimaprojekter 2023

Vi sender hermed Landbrug & Fødevarers bemærkninger til den høring, Landbrugsstyrelsen har udsendt d. 14. juli 2023 vedr. ovennævnte bekendtgørelse.

Generelle bemærkninger

Overordnet set er det meget positivt, at de tilpasninger af ordningen til Vand- og klimaprojekter, der blandt andet har været drøftet i taskeforcen for udtagning af kulstofrige lavbundsjord og de kollektive virkemidler, i vidt omfang allerede er indarbejdet i bekendtgørelse og vejledning for 2023.

Vi bifalder en række forbedringer, der vil gøre det muligt at gennemføre flere projekter på grund af de ændrede krav til effekt og beliggenhed. Herudover vil en del af ændringerne gøre det enklere og mere attraktivt for kommuner og Naturstyrelsen at gennemføre projekterne.

Skal vi nå i mål med indsatsen, er der foruden de enkelte ordninger også brug for at skabe et mere effektivt set-up. Hovedaktørerne skal styrkes, og der skal sikres en bedre koordinering mellem dem. Det opfordrer vi til, at der også vil være fokus på i den kommende tid.

Specifikke bemærkninger til bekendtgørelsen

§1 Bekendtgørelsen finder anvendelse for tilskud til Naturstyrelsens og kommuners forundersøgelse af og etablering af Vand- og klimaprojekter

Det vil være hensigtsmæssigt, hvis det også var muligt for lodsejere, foreninger m.v. at søge tilskud til Vandprojekter på samme måde, som der kan søges tilskud til Klimaprojekter under Miljøstyrelsens Klima-Lavbundsordning. Vi konstaterer med glæde, at der med den aktuelle CAP-plan lægges op til denne mulighed og havde gerne set det indført alle nu.

§6, Pkt. 3, §7, Pkt. 5, §14, Stk. 5 og §18, Stk. 7. Loftet for krav om udbud

Det vil være hensigtsmæssigt, hvis loftet for krav om udbud blev hævet. Grænsen kunne fx blive hævet med den prisudvikling, der har været siden grænsen blev fastsat. Dette vil gøre håndtering af ordningen mere fleksibel.

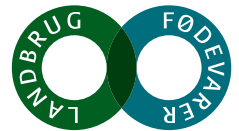
§17 stk. 2 Anvendelse af arealerne til vedvarende energi

Det er særdeles positivt, at det nu er tydeliggjort, at vedvarende energi kan kombineres med et lavbundsprojekt. Der ønskes yderligere vejledning i, hvordan det kan afklares, om anvendelse af arealerne til vedvarende energi kan være foreneligt med projekternes effekt.

§18, Stk. 4.

De foreslåede opjusteringer af lønudgifterne er hensigtsmæssige for projekternes gennemførelse. Vi anbefaler, at det indarbejdes i bekendtgørelsen, at lønudgifterne løbende skal reguleres med udviklingen i det generelle nettoprisindeks.

Bilag 3

Vi bifalder at krav til omkostningseffektivitet justeres, så maksimumomkostningerne kan være 5.100 kr. pr. kg kvælstof og 20.000 kr. pr. ton CO₂-ækvivalenter.

Yderligere ændringer

Fjernelse af kriterie om at kvælstofprojekter skal reducere min. 90 kg N/ha

Det er positivt at der ikke er flere afskæringskriterier end nødvendigt. Det er derfor positivt, at kvælstofprojekterne fremover alene vurderes på omkostningseffektivitet.

Fjernelse af kriterie om at lavbundsprojekter skal være beliggende i et delopland med et resterende N-indsatsbehov.

Det er positivt for fremdriften i udtagningsindsatsen, at der kan gennemføres lavbundsprojekter i deloplande uden et resterende N-indsatsbehov.

Fjernelse af kriterie om at lavbundsprojekter skal reducere min. 30 kg N/ha.

Det er positivt, at der ikke er flere afskæringskriterier end nødvendigt. Det er derfor positivt, at kriteriet fjernes.

Arealeffektivitetskrav til lavbundsprojekter på 10 t CO₂-e/ha erstattes af krav om overlap på min. 60 pct. til kulstofrig jord.

Det er positivt, at der ikke er flere afskæringskriterier end nødvendigt. Det er derfor positivt, at arealeffektivitetskravet fjernes. Dog kunne man som for kvælstofvådområder alene vurdere projekterne på omkostningseffektivitet og at der ikke herudover skal være overlap på min. 60 pct. til kulstofrig jord

Udgifter afholdt inden ansøgning kan være støtteberettigede.

Det er positivt, at udgifter til fx kommunernes tidligt opsøgende indsats kan være støtteberettigede.

Reglerne om ikke-tilskudsberettigede udgifter er ændret og indeholder ikke længere en begrænsning i forhold til anlægsudgifter på arealer med fredskov.

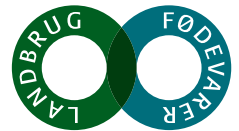
Det er positivt at begrænsningen er fjernet.

Særligt vedr. Grundbetaling og GLM-krav på arealer der indgår i vand- og klimaprojekter

På side 24 i vejledningsteksten fremgår en beskrivelse af mulighederne for at få grundbetaling til de arealer, der indgår i vand- og klimaprojekter efter projektets gennemførelse. Landbrug & Fødevarer har følgende bemærkninger til afsnittet:

For det første foreslår Landbrug & Fødevarer, at der tilføjes en beskrivelse af, om de arealer der indgår i et vand- og klimaprojekt kan anvendes til at opfylde kravet om etablering af 4 pct. ikke-produktive arealer (GLM 8). Beskrivelsen skal være både for arealer, der modtager engangskompensation og for arealer, der enten er omfattet af jordfordeling og/eller køb/salg.

Jf. høringen i overvågningskomiteen vedrørende ændringer til CAP-planen til 2024, vil arealer, der får engangserstatning fremover blive omkategoriseret til permanent græs, og dermed vil de ikke være omfattet af 4 pct. kravet. Det gælder imidlertid ikke for de resterende arealer, der indgår i et vand- og klimaprojekt. Derfor er det væsentligt at få afklaret, hvad dette betyder for, om de resterende arealer i projektet dels skal indgå i beregningen af hvor mange hektar ikke-produktive arealer, som lodsejeren skal etablere og dels om projektarealet kan anvendes til opfyldelse af 4 pct. kravet. Set med Landbrug & Fødevarers øjne bør det naturligvis være sådan, at hvis et projektareal

indgår i beregningen af de 4 pct. skal det også være muligt at anvende arealet til opfyldelse af de 4 pct.

For det andet forstår Landbrug & Fødevarer det således, at det fra 2024 er intentionen at give mulighed for at forlænge tilsagnsperioden for engangserstatning fra 5 år til 20 år i de projekter, der har ren klimaeffekt. Dermed forlænges perioden, hvor der kan gives grundbetaling til et areal der har fået engangserstatning fra 5 til 20 år (for de arealer der ikke kan opfylde de almindelige støttebetingelser under grundbetalingsordningen).

Landbrug & Fødevarer bemærker i den sammenhæng, at det uanset denne ændring ikke vil være muligt at få grundbetaling til de arealer, der indgår i projektarealet uden engangserstatning. Dette taler i høj grad for, at det er vigtigt at sikre, at projekterne også er direktivimplementerende, så det er muligt at fortsætte med at få grundbetaling til arealerne.

Hvis projektet kun har ren klimaeffekt, så der ikke kan gives grundbetaling, skal bør dette i stedet afspejles i de jordpriser der anvendes, når der gennemføres jordfordeling og køb/salg. Skal ordningen være interessant for lodsejere, der ikke fremover kan modtage grundbetaling, bør prisen i forbindelse med Landbrugsstyrelsens køb af jorden tage udgangspunkt i en situation, hvor der fortsat kan modtages grundbetaling på arealet. Landmandens efterfølgende købspris bør til gengæld afspejle den manglende indkomst fra grundbetalingen.

Udestående ændringer

Tab på ejendomskøb, f.eks. ved nedlæggelse af en ejendom med bygninger og produktionsapparat.

Erstatningsjorden erhverves for nationale midler uden EU-finansiering. Køb og salg af erstatningsjord indgår således ikke i projektøkonomien for vådområde- og lavbundsprojekter. Køb og salg af erstatningsjord skal i princippet gå lige op. Der er således ikke mulighed for via erstatningsjordskontoen at dække et tab på ejendomskøb, f.eks. ved nedlæggelse af en ejendom med bygninger og produktionsapparat. Det vil være hensigtsmæssigt for gennemførelsen af udtagningsindsatsen, hvis det vil være muligt at dække tab på ejendomskøb i forbindelse med køb af erstatningsjord.

Med venlig hilsen

Mikael Strandbygaard
Chefkonsulent

Miljø & Bæredygtighed

M +45 2857 6901
E mist@lf.dk

Limfjordsekretariatets høringsvar til høring over udkast til bekendtgørelse om tilskud til Vand- og klimaprojekter (jeres j. nr. 23-29230-000003)

Bemærkning vedr. manglede indsatsbehov i enkelte kystvand-deloplande, Limfjorden

I kystvandoplande 233 Kås bredning og Venø bugt, 234 Løgstør bredning, samt 235 Nibe bredning og Langerak er der valgt, at hele kvælstofindsatsen skal realiseres gennem CAP reformen, lavbundsprojekter, skovrejsning og ekstensivering. Der er ikke planlagt en indsats med kvælstofvådområder eller minivådområder i de nævnte tre områder. Vi mener, at det er væsentligt, at der fortsat kan laves vådområder i hele Limfjorden og at vådområde ordningen derfor også skal gælde for vandområde 233, 234 og 235. Ordningen skal give mulighed for både realisering af eksisterende, forundersøgte, områder og forundersøgelser af nye områder i disse områder. Der er tre grunde til dette:

- 1) De foreløbige resultater af kystvandrådsarbejdet i Hjarbæk/Skive fjord viser, at det vil være meget vanskeligt at realisere de indsatskrav der findes til særligt Hjarbæk fjord, men også til dels i Skive fjord. Hvis de fastsatte reduktionsmål ikke kan nås i praksis, vil der være et betydeligt restindsatskrav i 234 Løgstør bredning, og 235 Nibe bredning og Langerak, fordi kvælstofindsats i et opstrøms vandområde medvirker til kvælstofreduktioner i de nedstrøms områder i vandplanerne. Det vil derfor være særligt vigtigt at lade vådområdeordningen gælde i de vandområder, der ligger nedstrøms Hjarbæk fjord (234 og 235), da manglende kvælstofreduktioner i Hjarbæk og Skive fjord ellers vil hindre målopfyldelse, både i 234 Løgstør bredning samt 235 Langerak og Nibe bredning.
- 2) Vandplanerne forudsætter at der sker en automatisk reduktion af kvælstofudledningen som følge af ændringer i landbrugspraksis, strukturudvikling og allerede vedtagne tiltag. Det er den såkaldte baseline effekt. Denne effekt var også indregnet i den foregående vandplan periode. Man må dog konstatere, at der ikke i de sidste 10-15 år er sket noget betydelig eller automatisk fald i kvælstofudledningen, på trods af forudsigelserne i baseline rapporterne. Se fx <https://dce2.au.dk/pub/SR526.pdf> og <https://dce2.au.dk/pub/SR473.pdf>. Man må således konkludere at baseline effekten er relativt usikkert bestemt. Ved at tillade etablering af vådområder i hele Limfjordens opland, kan et evt. restindsatsbehov som følge af udebleven baseline effekt imødegås.
- 3) Årsagen til det manglede indsatskrav for vådområder i 233,234 og 235 er at reduceret kvælstofeffekt fra opstrøms beliggende delvandoplande overføres til disse områder. Denne overførsel bygger på en antagelse om, at det for hvert kg kvælstof der reduceres i et opstrøms vandområde, vil der tilsvarende være en reduktion i kvælstofbelastningen til de nedstrøms vandområder på 1 kg N. Det forudsætter reelt at der ikke sker nogen omdannelse af tilført reaktivt kvælstof til N₂ (denitrifikation) i fjordsystemerne. Det er dog veldokumenteret, at der er betydelig denitrifikation i sedimentet i vores indre fjorde, og at der derfor er en betydelig retention i fjordene. Det medfører, at en reduktion i et

Limfjordsrådet

opstrøms opland på 1 kg N, vil slå igennem med mindre end 1 kg N i de nedstrømsoplande. Derfor vil der være et restindsats behov tilbage i oplandene, selvom de i vandplanen friholdes for indsats med vådområder eller målrettet regulering. Derfor er det vigtigt, at der fortsat kan etableres vådområder i de områder hvor lodsejerne er velvillige og områderne ellers er effektive.

Skulle høringsvaret give anledning til spørgsmål – behov for uddybning – er I meget velkomne til at kontakte Susanne Mortensen, susanne.mortensen@aalborg.dk eller på telefon 25 20 24 04.

Formandskab:

Vesthimmerland Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen

Frederik IX's Plads 1
9640 Farsø

Tlf. 9966 7000

www.vesthimmerland.dk
post@vesthimmerland.dk

Næstformandskab:

Skive Kommune, Teknik og Miljø

Torvegade 10,
7800 Skive

Tlf. 9915 5500

www.skive.dk

sk@skivekommune.dk

Tak for det tilsendte høringsmateriale om tilskud til Vand- og klimaprojekter 2023.

- Det skal nok blive spændende at arbejde med.

Men for mig virker det ikke umiddelbart indlysende om kortlaget "udtagningssted for supplerende kulstofprøver" kan anvendes?

- ligger der nogle overvejelser bag udeladelsen?

Jeg har blot erfaring med screening og indtegnning af et par håndfulde mulige projektområder i "udtagningskortet.dk", hvor det umiddelbart er udfordrende at nå op over de 60% overlap.

– Men hvis resultatet er tæt på og der i øvrigt er markeret punkter for udtagningssted for supplerende kulstofprøver, så kan området jo nok være værd at forundersøge.

- En del af forklaringen fornemmer jeg skyldes, der er en del "blanke" pixels i tekstur 2014-kortet, der slår igennem i beregningen af de 60% overlap.

Med venlig hilsen

Martin Skovbo Hansen
Projektleder
Trafik, Park & Natur
Direkte tlf. +45 24 49 59 72

Her er Børnenes Hovedstad

Billund Kommune · Jorden Rundt 1 · 7200 Grindsted · Tlf. 79 72 72 00 · www.billund.dk

ANERKENDT AF UNICEF SOM
**DANMARKS FØRSTE
BØRNEVENLIGE BY
OG KOMMUNE**

